

Norna, *Calypso bulbosa*, ny för Dalarna

Jan Hedman

Ett underbart växtfynd har gjorts i närheten av Fågelsjö i Orsa Fornmark, då den legendomspunna och fascinerande orkidén norna påträffats här.

Växtlokalen hittades 1985 av två skogsarbetare anställda vid Domänverket. Dessa såg då en liten växt som de trodde kunde vara norna. Detta kom till min kännedom hösten 1991 och kontrollerades naturligtvis sommaren 1992. Det var verkligen *Calypso bulbosa* som hade påträffats. Detta är första fyndet för arten i Gävleborgs län och Dalarna.

Nornan växer här i ett litet fuktstråk inom ett talldominerat, gallrat barrskogsområde. Skogen är ca 60 år och har kvävegödselats två gånger, 1975 och -85. Typiska följearter till norna är här vispstarr, ormbär och kattfot. Att växtlokalen är gynnsam och speciell visar också en förekomst av det sällsynta halvgräset taigastarr.

När nu lokalen blivit känd har Domänverket visat en positiv inställning och lovat skydda lokalen från ytterligare skogsbruksåtgärder.

Denna upplevelse att få vara med om att påträffa en oväntad orkidé för våra trakter är nog den största "höjdaren" för mig som naturintresserad och sporrar verkligen till nya insatser för naturvårdens fromma.

Kommentar till nornafyndet

Det finns väl få frågor som dryftas så ofta botanister emellan, som den om vilka växtarter som är möjliga att påträffa i en viss trakt. Inget lockar fantasin så, som att spekulera över en karta och se ut platser som skulle kunna hysa ännu oupptäckta arter.

Nya arter för landskapet påträffas visserligen nästan årligen, men dessa är nästan alltid resultatet av någon form av mänsklig aktivitet. Att finna en skogsart som ny för landskapet är få förunnat.

De nordöstra skogstrakterna, t ex Hamra socken, har ett strategiskt läge med kontakt mot den nordöstra taigan. Arter som lappranunkel och slakstarr har framförts som tänkbara dalanyheter i dessa sparsamt undersökta trakter.

Nornan har dock alltid betraktats som något ouppnåeligt för oss dalabotanister, uppenbarligen med orätt. Från dess intill 1991 sydligaste kända växtplats i Haverö i södra Medelpad, är avståndet fågelvägen till Hamra by inte mer än ca 8 mil. Till nornans mer sammanhängande utbredningsområde, från Umetrakten och norrut, är det dock betydligt längre.

Mina hyllningar till 90-talets fynd!

Lennart Bratt